วารสารการวิจัยการศึกษาขั้นพื้นฐาน
OBEC Basic Education Research Journal
ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2568)
Vol. 5 No. 1 (January - June 2025)

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครู

School Administration Model for Developing Teachers' Competence in Teaching with Entrepreneurship Education Integrating The Philosophy of Sufficiency Economy

ปฐมาวดี ศรีชนะ*
Patamawadee Srichana
ขจรศักดิ์ บัวระพันธ์**
Khajornsak Buaraphan

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งมีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาแบบการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครู และ 3. เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบฯ ที่มีต่อการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครู ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) จำนวน 2 วงรอบ เก็บรวบรวมข้อมูลแบบผสมวิธี (Mixed Method) โดยวงรอบที่ 1 ผู้วิจัยสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการด้วยแบบสอบถามจาก ผู้บริหารสถานศึกษา 38 คน และครู 32 คน และสนทนากลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา 18 คน และครู 7 คน จากนั้นนำผลการวิจัยมาออกแบบรูปแบบฯ แล้วประเมินคุณภาพของรูปแบบฯ โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน วงรอบที่ 2 ผู้วิจัยประเมินผลการใช้รูปแบบฯ จากครู จำนวน 7 คน และนักเรียน จำนวน 30 คน โดยใช้ 1) แบบวัดความเข้าใจครู 2) แบบวัดความเข้าใจนักเรียน 3) แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ 4) แบบบันทึกการนิเทศและประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้

*ผู้อำนวยการ, โรงเรียนบ้านหนองมะแซว, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1
director, Bannongmasaeo school, Sisaket Primary Educational Service Area Office 1
** รองศาสตราจารย์ ดร., สถาบันนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล
Associate Professor Dr., Institute for Innovative Learning, Mahidol University

Received: September 30, 2025/ **Revised**: June 23, 2025/ **Accepted**: June 30, 2025

ผลการวิจัย พบว่า 1) ผู้บริหารและครูมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการอยู่ในระดับมาก ปานกลาง และมาก ตามลำดับ 2) รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ แนวคิดและหลักการ วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการบริหารสถานศึกษา และการวัดและประเมินผล โดยขั้นตอนการบริหาร ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อมและสร้างความตระหนัก (Awareness) ขั้นที่ 2 ผู้บริหารมีการบริหารจัดการสถานศึกษาในทุกด้าน (Holistic Approach) ขั้นที่ 3 การวัดและประเมินผลความสำเร็จ (Assessment) และ 3) ครูและนักเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหลังโครงการสูงกว่าก่อนโครงการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และครูมีสมรรถนะการออกแบบและสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหารสถานศึกษา; การศึกษาเพื่อการประกอบการ; หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง; สมรรถนะครู

Abstract

This study aimed to a) explore the current conditions, problems, and needs regarding the school administration by using entrepreneurship education integrating the philosophy of sufficiency economy; 2) develop the school administration model by integrating entrepreneurship education (EE) with the sufficiency economy philosophy (SEP); 3) evaluate the effects of EE-SEP school administration model on teachers' competence in teaching by integrating EE-SEP. The researchers employed two-cycle Research and Development (R&D) methodology, using a mixed-methods approach. R&D Cycle 1: The researchers conducted a survey on the current state, problems, and needs with 38 school administrators and 32 teachers. Also, the focus group discussions (FGD) were conducted with 18 school administrators and 7 teachers. The R1D1 results were used to create the EE-SEP model. The created model was validated by five experts. In R2D2, the researchers evaluated the effects of the EE-SEP model on 7 teachers and 30 Grades 4-6 students. The research instruments used in R2D2 were: a) teachers' understanding of EE-SEP test; b) students' the understanding of EE-SEP test; c) Evaluation of teachers' EE-SEP lesson plans; d) Evaluation of teachers' competence in EE-SEP approach. The research findings revealed that administrators and teachers had high, moderate, and high levels of opinions, respectively, regarding the current state, problems, and needs related to school management based on EE integrated with SEP. The EE-SEP school management model consists

of four components: Concepts and principles, Objectives, School management procedures (Step 1: Preparation and raising awareness; Step 2: Administrators manage the school using EE-SEP in all aspects (holistic approach); Step 3: Measurement and evaluation of the success of school management to develop EE-SEP), and Evaluation. The results showed that teachers and students had significantly higher understanding of EE-SEP after the program compared to before, at a statistical significance level of .05. Teachers' competence in designing the EE-SEP lesson plans and implementing EE-SEP teaching approach also significantly improved at the .05 level.

Keywords: School administration model; entrepreneurship education; sufficiency economy philosophy; teaching competence

บทนำ

นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยมุ่งสู่โมเดลประเทศไทย 4.0 ที่เน้นการสร้างการผลิตและพัฒนากำลังคนเข้าสู่ตลาดงานด้วยนวัตกรรมและความเป็นผู้ประกอบการแก่พลเมืองว่าด้วยการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีนิสัยรักการเรียนรู้ และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกร นักคิด ผู้ประกอบการ โดยมีสัมมาอาชีพตามความถนัดของตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) การพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการให้เกิดขึ้นในพลเมืองของประเทศจึงมีความสำคัญยิ่ง เครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการก็คือ การศึกษา ซึ่งอาจจะเรียกว่า การศึกษาเพื่อการประกอบการ (Entrepreneurship Education) กระทรวงศึกษาธิการ (2561) ได้จัดทำรายงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งพบว่า หลักสูตรที่สอนเกี่ยวกับความเป็นผู้ประกอบการในประเทศไทยนั้น เน้นจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาบัณฑิตและบัณฑิตศึกษา ทั้ง ๆ ที่การสอนความเป็นผู้ประกอบการนั้นสามารถสอนได้ในทุกช่วงวัย (Lackeus, 2015)

นอกจากนั้น การปลูกฝังความรู้ความเข้าใจและความตระหนักถึงการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการประกอบการและการดำรงชีวิตก็เป็นเรื่องสำคัญอีกประการหนึ่ง เป็นหลักคิด หลักปฏิบัติที่ในหลวงรัชกาลที่ 9 พระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทยใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตด้วย 2 เงื่อนไข (ความรู้ และคุณธรรม) 3 หลักการ (ความมีเหตุผล ความพอประมาณ และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี) และ 4 มิติ (วัตถุ/ เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม) อีกทั้ง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ถูกบูรณาการในสมรรถนะและคุณลักษณะอันถึงประสงค์ของการศึกษาของประเทศไทยเพื่อกำหนดให้เป็นสาระสำคัญและทักษะที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ และบรรลุ (ทิศนา แขมมณี, 2559)

อนึ่ง นโยบายเรียนดี มีความสุข และนโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567-2568 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566) ข้อ 1 ปลูกฝังความรักในสถาบันหลักของชาติ และน้อมนำพระบรมราโชยายด้านการศึกษาสู่การปฏิบัติ (1.1) ขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา เพื่อการบรรลุเป้าหมายสู่การปฏิบัติ ข้อ 3 ปรับกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ทันสมัยและหลากหลาย (3.2) พัฒนาศักยภาพและคุณลักษณะผู้เรียนตามความถนัด ความสนใจ ด้วยการเรียนรู้อย่างมีความสุข ข้อ 10 พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา (10.4) พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้และสมรรถนะด้านวิชาการ ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) นอกจากนี้ นโยบายรุ่งด่วน (Quick Win) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ด้านลดภาระนักเรียนและผู้ปกครอง ข้อ 5 เสริมสร้างทักษะอาชีพ และการมีรายได้ระหว่างเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ถือว่าเป็นหน่วยเหนือหรือหน่วยงานส่วนกลางที่ยังคงตระหนักและให้ความสำคัญเพื่อการขับเคลื่อนการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่ด้านการศึกษา อีกทั้งยังส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการบนพื้นฐานของการมีรายได้ระหว่างเรียน (Learn to Earn) สู่การประกอบอาชีพในอนาคตและการมีงานทำ

โรงเรียนบ้านหนองมะแซว จัดการเรียนการสอนตั้งแต่อนุบาล 2 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ในการสำรวจอัตราการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองมะแซว ในช่วง 3 ปีการศึกษา กล่าวคือ ปีการศึกษา 2554-2556 ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตาราง 1 แสดงข้อมูลการประกอบอาชีพของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองมะแซวที่สำเร็จการศึกษา

ปีการศึกษา	จำนวนนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองมะแซวที่ประกอบอาชีพเมื่อสำเร็จการศึกษา (คน)					
	ทั้งหมด	ศึกษาต่อ	ทำงานประจำ	ธุรกิจส่วนตัว	รับจ้างรายวัน	ว่างงาน
2554	19	1	2	1	**13**	**2**
2555	14	1	1	1	**9**	**2**
2556	9	1	-	-	**6**	**2**

ที่มา: การสำรวจติดตามการประกอบอาชีพของนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (งานวิชาการ โรงเรียนบ้านหนองมะแซว 28 กุมภาพันธ์ 2565)

สถานการณ์อัตราการประกอบอาชีพเมื่อสำเร็จการศึกษาต่ำ นอกจากจะพบในบริบทของโรงเรียนบ้านหนองมะแซวแล้ว ก็ยังพบในบริบทการศึกษาทั่วไปของประเทศไทย อนึ่ง ผู้เรียนควรได้รับการปลูกฝังด้านการประกอบการและการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง เพื่อช่วยในการวางพื้นฐานการเรียนรู้เพื่อการวางแผนชีวิตและวางแผนทางการเงินที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย และนำไปปฏิบัติได้ ตลอดจนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่เชื่อมต่อกับโลกการทำงาน รวมถึงทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ มีทักษะชีวิต

สามารถอยู่ร่วมกัน และทำงานกับผู้อื่นได้ภายใต้สังคมที่เป็นพหุวัฒนธรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

ถึงแม้การศึกษาเพื่อการประกอบการยังขาดการบูรณาการในการบริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา แต่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงยังมีการขับเคลื่อนภายในสถานศึกษาเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ ยังมีข้อค้นพบจากรายงานผลการประเมินสถานศึกษาที่ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่ว่าจะเป็นการดำเนินการโดยได้รับคามร่วมมือและความเข้าใจของตัวบุคลากร นักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาที่มีความเสียสละทุ่มเทอย่างต่อเนื่อง โดยไม่ยึดติดกับตัวบุคคลถึงแม้จะมีการเปลี่ยนผู้บริหารหรือบุคลกรทางการศึกษาหรือสถานศึกษาส่วนใหญ่เข้าใจว่าหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต้องเกี่ยวข้องกับการจัดพื้นที่ทางการเกษตรจนมองข้ามอัตลักษณ์สำคัญของสถานศึกษาและชุมชน ความเข้าใจที่ผิดพลาดทำให้เสียโอกาสในการเรียนรู้หรือการขับเคลื่อนสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากรทั้งองค์กรโดยเฉพาะครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ และความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างลึกซึ้งจึงจะสามารถบูรณาการเข้ากับกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตลอดจนการถอดบทเรียน และสอนให้นักเรียนถอดบทเรียนเป็น สู่การปฏิบัติจนเกิดประโยชน์ได้อย่างแท้จริงและยั่งยืน (สำนักงานศึกษาธิการภาค 2, 2562)

นอกจากการส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการแล้ว การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนในสถานศึกษา ทั้งผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนมาใช้ในชีวิตประจำวันและการปฏิบัติงานนั้น ยังเป็นหลักคิด หลักปฏิบัติที่สำคัญอีกแนวทางหนึ่ง สอดคล้องกับ วิสัยทัศน์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษา และเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” มีจุดมุ่งหมาย 3 ประการ ดังนี้ 1) คนไทยเป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะ และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 2) สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 3) ประเทศก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครู

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาแบบการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบและพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. เพื่อประเมินผลของการใช้รูปแบบฯ ที่มีการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครู และผลกระทบที่มีต่อความเข้าใจการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน

ทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อมูล ดังนี้

1. การบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการศึกษาเพื่อการประกอบการ ได้มีนักการศึกษาให้แนวทาง ดังนี้

Johansen และ Schanke (2013) กล่าวว่า ลักษณะของวัตถุประสงค์การศึกษาการประกอบการประกอบด้วย 1) การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านเจตคติ และด้านความสามารถในการมองเห็นโอกาส 2) กระตุ้นความอยากรู้ ความคิดสร้างสรรค์ ความคิดริเริ่ม การคิดไตร่ตรอง และการคิดวิเคราะห์ 3) กระตุ้นความร่วมมือระหว่างการทำงาน และชีวิตธุรกิจ 4) การเพิ่มขีดความสามารถในการจัดตั้ง การจัดการ และพัฒนาธุรกิจ และ 5) ความร่วมมือในการสร้างความเข้าใจของผู้ประกอบการ

Gautam (2015) กล่าวว่า ลักษณะของการศึกษาการเป็นผู้ประกอบการ โดยพื้นฐานเป็นการมุ่งเน้นไปที่การสร้างวัฒนธรรมของผู้ประกอบการ เพื่อช่วยให้เกิดศักยภาพ และโอกาสความการประสบความสำเร็จที่มิเพียงจำกัดเฉพาะด้านธุรกิจ แต่เป็นการสร้างงานทางนวัตกรรม และงานใหม่ ๆ การเป็นผู้ประกอบการเป็นความสามารถสำหรับทุกคนที่จะช่วยให้ผู้คนวัยทำงานได้มีความคิดสร้างสรรค์ มีความมั่นใจในตัวเอง โดยลักษณะพื้นฐานของการศึกษาการประกอบการ มีดังนี้ 1) การส่งเสริมความเป็นนวัตกรรม 2) การส่งเสริมความเป็นผู้นำ 3) การสร้างองค์กร 4) ผลสัมฤทธิ์ของงานที่สูงขึ้น 5) การสร้างสรรค์ และการดำเนินงานขององค์กร 6) กระบวนการสร้างมูลค่าสำหรับลูกค้าด้วยการพัฒนาจากจุดบกพร่อง 7) ทิศทางที่แข็งแกร่งและเป็นบวกต่อการเติบโตของความมั่งคั่ง ความรู้ และการจ้างงาน และ 8) การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความสามารถในการรับมือกับความเสี่ยง และนำความคิดไปสู่การลงมือทำ

ภัทรวรรธน์ จีรพัฒน์ธนธร และสรศักดิ์ เชี่ยวชาญ (2561) กล่าวว่า องค์ประกอบของการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ มีองค์ประกอบสำคัญ 4 ส่วน ดังนี้ 1) ความรู้พื้นฐาน (Foundations) 2) ความรู้ความสามารถในการบูรณาการความรู้ด้านการเป็นผู้ประกอบการในการจัดการเรียนรู้อย่างเหมาะสม

(Pedagogical entrepreneurial knowledge: PEK) 3) ความรู้ในศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง (Related knowledge) และ 4) คุณสมบัติภายใน (Characteristics)

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการศึกษาเพื่อการประกอบการ ประกอบด้วย 1) คุณลักษณะ (characteristics) ของผู้เรียนที่มีทักษะการประกอบการ 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการประกอบการ (PEK) 4) การนิเทศติดตาม และ 5) การประเมินความสำเร็จของการศึกษาเพื่อการประกอบการ

2. การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้มีนักการศึกษาให้แนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้หลายท่าน ดังนี้

ปรียานุช ธรรมปิยา (2557) ได้กล่าวว่า คุณลักษณะเด่นของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา 5 ประการ ดังนี้ 1) การเตรียมความพร้อมของบุคลากร 2) ระบบการเรียนรู้ 3) กิจกรรมพัฒนานักเรียน และกิจกรรมโรงเรียน 5) การเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัด 5) มีศักยภาพในการขยายผลอย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพ

นันทวดี พุ่มเกิด (2562) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาสู่ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา มีรูปแบบที่มีลักษณะเป็นโครงสร้างทางความคิด และมีความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านความพร้อมของบุคลากร 2) ด้านการบริหารจัดการ 3) ด้านการจัดการเรียนรู้ 4) ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมโรงเรียน 5) ด้านการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัด และ 6) ด้านการมีศักยภาพขยายผลอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

สำนักงานศึกษาธิการภาค 1 (2561) กล่าวว่า ในการดำเนินงานประเมินสถานศึกษาเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา พบว่า สถานศึกษาที่ขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจนประสบความสำเร็จ และผ่านการประเมินเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านผู้บริหาร 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านนักเรียน และ 4) ด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานศึกษาธิการภาค 2 (2562) เสนอแนะแนวทางการนำเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษามีลักษณะดังนี้ 1) การบริหารสถานศึกษา 2) การจัดหลักสูตรการเรียนการสอน จัดทำแนวทางการจัดการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอนทุกระดับการศึกษา ซึ่งแนวทางในการจัดทำประกอบด้วย 2.1) การบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน 2.2) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2.3) สื่อ และแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2.4) ผู้เรียนมีความรู้ และปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 2.5) การวัดและประเมินผล

ศูนย์ขับเคลื่อนการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา (2564) กล่าวว่า ลักษณะการดำเนินกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาในสถานศึกษามีดังนี้ 1) จัดการเรียนการสอน 2) นักเรียน ครู ผู้บริหาร น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สู่วิถีชีวิต/การบริหาร/การจัดการเรียนรู้ Whole School Approach 3) สร้างเครือข่าย/ขยายผลการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา เป็นพี่เลี้ยง เป็นวิทยากร สู่หน่วยงาน องค์กรภายนอก

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษาแบบหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงควรประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษาเตรียมความพร้อมของครู และนักเรียนเพื่อสร้างความตระหนัก และน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถีชีวิต 2) ผู้บริหารมีการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทุกด้าน 3) ครูจัดการเรียนรู้บูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 4) จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้กับชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่อง 5) จัดหา และพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 6) สร้างเครือข่ายภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา และ 7) มีการวัดและประเมินผลเพื่อประเมินการเปลี่ยนแปลงอย่างเด่นชัด

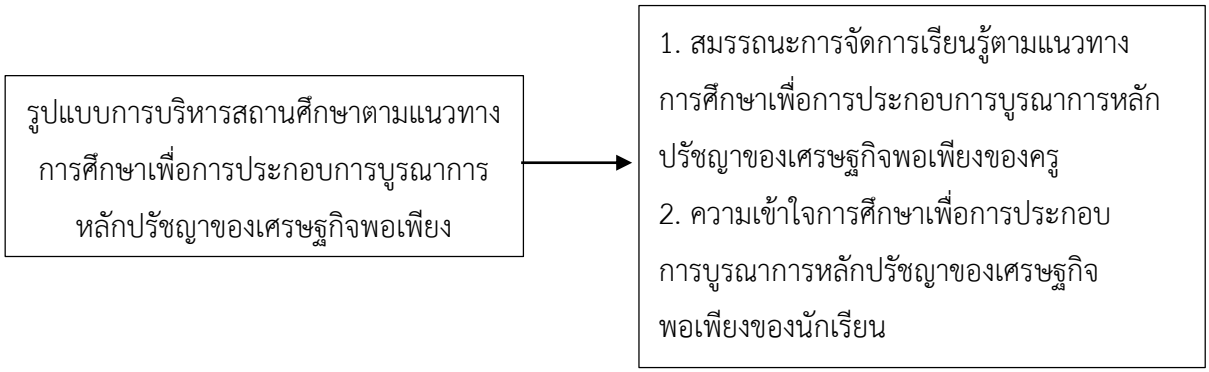
การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษา ได้มีนักการศึกษาให้แนวทาง ดังนี้

บุญชม ศรีสะอาด (2553) กล่าวว่า การสร้างหรือการพัฒนารูปแบบ ผู้วิจัยจะสร้างหรือพัฒนารูปแบบขึ้นมาก่อน เป็นรูปแบบตามสมมติฐานโดยการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวความคิด รูปแบบที่มีผู้พัฒนาไว้แล้วในเรื่องเดียวกัน หรือเรื่องอื่น ๆ และผลการศึกษา หรือผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์สภาพสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้สามารถกำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ ภายในรูปแบบรวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ต่าง ๆ ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรนั้นหรือลำดับก่อนหลังของแต่ละองค์ประกอบในรูปแบบ ในการพัฒนารูปแบบนั้นจะต้องใช้หลักเหตุผลเป็นรากฐานสำคัญ และการศึกษาค้นคว้าซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนารูปแบบเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยอาจจะคิดโครงสร้างของรูปแบบขึ้นก่อนแล้วปรับปรุง โดยอาศัยข้อสนเทศจากการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวความคิด รูปแบบหรือผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง หรือทำการศึกษาองค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรแต่ละตัวแล้วคัดเลือกองค์ประกอบย่อย หรือตัวแปรที่สำคัญประกอบขึ้นเป็นโครงสร้างของรูปแบบก็ได้ ผู้วิจัยควรกำหนดหลักการในการพัฒนารูปแบบอย่างชัดเจน เช่น เป็นรูปแบบที่ไม่ซับซ้อนสามารถนำไปปฏิบัติได้ง่าย อนึ่ง ทิศนา แขมมณี (2548) ได้เสนอแนะกระบวนการวิจัยและพัฒนา (The Research and Development) เพื่อพัฒนารูปแบบอย่างเป็นระบบระเบียบ มีการศึกษาทดลองเพื่อให้เห็นผลเชิงประจักษ์ มีการตัดสินบนฐานข้อมูลที่เชื่อถือได้ และมีการปรับปรุงพัฒนาไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งการพัฒนาบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ โดยขั้นตอนหลักในการดำเนินงานที่สำคัญแบ่งตามกระบวนการหลักเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการวิจัย (R) และขั้นตอนการพัฒนา (D) ซึ่งอาจเริ่มต้นจาก R1 เพื่อแสวงหาความรู้ และแนวทางการพัฒนานวัตกรรม/ผลิตภัณฑ์ และต่อด้วย D1 คือการพัฒนานวัตกรรม/หรือผลิตภัณฑ์ตามแนวทางนั้น ต่อไปคือขั้นตอนการวิจัย R2 เพื่อตรวจสอบ และประเมินคุณภาพของนวัตกรรม/ผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้น หาข้อบกพร่อง และวิธีการปรับปรุงแก้ไข และนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุง D1 ให้เป็นนวัตกรรม D2 ที่ดีขึ้น ทั้งนี้อาจดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าวซ้ำหลาย ๆ รอบ จนกว่าจะได้นวัตกรรม/ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด นอกจากนั้น นันทวดี พุ่มเกิด (2562) ได้กำหนดขั้นตอนการวิจัยของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ออกเป็น 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบ ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบรูปแบบ และขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาเป็นรูปแบบฉบับสมบูรณ์

สรุปได้ว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษา เป็นกระบวนการสร้างหรือพัฒนาที่มีการศึกษาค้นคว้า จากแนวคิด ทฤษฎีรองรับ มีการตรวจสอบหาคุณภาพของรูปแบบ มีการทดลองใช้ มีการปรับปรุงพัฒนา เพื่อให้ได้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่สามารถส่งผลต่อการพัฒนาสถานศึกษาเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้นตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) มาใช้ในการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษา เนื่องจากเป็นวิธีการดำเนินงานที่เป็นระบบระเบียบ มีการสร้าง พัฒนา ปรับปรุง และใช้ซ้ำ ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีความน่าเชื่อถือเกิดผลเชิงประจักษ์ได้เป็นอย่างดี

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) จำนวน 2 วงรอบ (loops) โดยมีรายละเอียดการดำเนินการวิจัยในแต่ละวงรอบดังนี้

วงรอบที่ 1 R1D1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565

Research 1: R1 การวิจัยเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาแบบการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

Development 1: D1 การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

วงรอบที่ 2 R2D2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565

Research 2: R2 การวิจัยเพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบฯ ที่มีต่อสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครูและความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน

Development 2: D2 การปรับปรุงพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ข้อมูลวิจัยจาก Research 2 (R2)

สำหรับการวิจัยในแต่ละวงรอบของ R&D ผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) ซึ่งประกอบด้วยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลใน R1D1 ด้วยแบบสอบถามผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาแบบการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แบบบันทึกการสนทนากลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาแบบการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเก็บรวบรวมข้อมูลใน R2D2 ด้วยแบบวัดความเข้าใจครูเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมต่อการส่งเสริมการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 3 ครั้ง แบบบันทึกการนิเทศและประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 3 ครั้ง ภาคเรียน 2 ปีการศึกษา 2565 และแบบวัดความเข้าใจนักเรียนเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เครื่องมือวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. แบบสอบถามผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาแบบการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล 4 ข้อ คือ เพศ อายุ ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา

ส่วนที่ 2 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ สภาพปัจจุบัน 12 ข้อ ปัญหา 12 ข้อ และความต้องการ 7 ข้อ

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ เป็นข้อคำถามแบบปลายเปิด 1 ข้อ จากนั้นนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประเมินความสอดคล้องกันระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) พบว่า ข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC รายข้อ อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับได้

จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่คล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง 38 คน แล้วหาความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิแอลฟ่า ของครอนบาค (Cronbach' s coefficient) พบว่า ข้อคำถามด้านสภาพปัจจุบัน มีค่า α เท่ากับ 0.95 ข้อคำถามด้านปัญหา มีค่า α เท่ากับ 0.83 และข้อคำถามด้านความต้องการ ค่า α เท่ากับ 0.90 ซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับได้

2. แบบสอบถามครูเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาแบบการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล 4 ข้อ คือ เพศ อายุ ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา

ส่วนที่ 2 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ สภาพปัจจุบัน 12 ข้อปัญหา 8 ข้อ และความต้องการ 7 ข้อ

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ เป็นข้อคำถามแบบปลายเปิด 1 ข้อ จากนั้นนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประเมินความสอดคล้องกันระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (IOC) พบว่า ข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC รายข้อ อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่คล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง 38 คน แล้วหาความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิแอลฟ่า ของครอนบาค (Cronbach' s coefficient) พบว่า ข้อคำถามด้านสภาพปัจจุบัน มีค่า α เท่ากับ 0.97 ข้อคำถามด้านปัญหา มีค่า α เท่ากับ 0.91 และข้อคำถามด้านความต้องการ ค่า α เท่ากับ 0.91 ซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับได้

3. แบบบันทึกการสนทนากลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาแบบการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ข้อคำถามสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure interview) แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ สภาพปัจจุบัน 4 ข้อ ปัญหา 2 ข้อ และความต้องการ 5 ข้อ จากนั้นนำแบบบันทึกการสนทนากลุ่มเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เพื่อประเมิน IOC พบว่า ข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC รายข้อ อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ จากนั้นนำแบบบันทึกการสนทนากลุ่มที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้สัมภาษณ์กับกลุ่มที่คล้ายผู้ให้ข้อมูลจริง 3 คน พบว่าผู้ตอบเข้าใจความหมายและภาษาของข้อคำถามแต่ละข้อได้ดี

4. แบบบันทึกการสนทนากลุ่มครูเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาแบบการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยข้อคำถามสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง แบ่งเป็น 3 ส่วน แบ่งเป็น สภาพปัจจุบัน 6 ข้อ ปัญหา 2 ข้อ และความต้องการ 5 ข้อ จากนั้นนำแบบบันทึกการสนทนากลุ่มเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เพื่อประเมิน IOC พบว่า ข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC รายข้อ อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ จากนั้นนำแบบบันทึกการสนทนากลุ่มที่ปรับปรุงแล้วไป

ทดลองใช้สัมภาษณ์กับกลุ่มที่คล้ายผู้ให้ข้อมูลจริง 3 คน พบว่า ผู้ตอบเข้าใจความหมายและภาษาของข้อคำถามแต่ละข้อได้ดี

5. แบบวัดความเข้าใจการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับครู เป็นแบบทดสอบปรนัยตัวเลือก 4 ตัวเลือก รวม 40 ข้อ ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประเมิน IOC พบว่า มีค่า 0.50-1.00 จึงเป็นข้อสอบที่อยู่ในเกณฑ์ความตรงเชิงเนื้อหา จากนั้นนำแบบวัดความเข้าใจครูฯ ไปทดลองใช้กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 30 คน จากนั้นคำนวณหาความยาก (p) และอำนาจจำแนก (r) รายข้อ พบว่า ความยาก อยู่ระหว่าง 0.20-0.96 และอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.20-0.79 และคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความเข้าใจครูฯ โดยใช้สูตร KR-20 พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.86 ซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับได้

6. แบบวัดความเข้าใจการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียน เป็นแบบทดสอบปรนัยตัวเลือก 4 ตัวเลือก รวม 30 ข้อ ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประเมิน IOC พบว่า มีค่า 0.50-1.00 จึงเป็นข้อสอบที่อยู่ในเกณฑ์ความตรงเชิงเนื้อหา จากนั้นนำแบบวัดความเข้าใจครูฯ ไปทดลองใช้กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 30 คน จากนั้นคำนวณหาความยาก (p) และอำนาจจำแนก (r) รายข้อ พบว่า ความยาก อยู่ระหว่าง 0.20-0.56 และอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.20-0.53 และคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความเข้าใจครูฯ โดยใช้สูตร KR-20 พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.73 ซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับได้

7. แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ของครู เป็นเกณฑ์การให้คะแนน (Scoring Rubrics) 5 ระดับ ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประเมิน IOC ระหว่างระดับคุณภาพและคำอธิบายคุณภาพของของเกณฑ์การให้คะแนน พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ จากนั้น ผู้วิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ทดลองใช้แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ฯ ในการตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ของครู 3 คน ๆ ละ 1 แผน จากนั้นนำคะแนนประเมินจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดมาหาค่าความเชื่อมั่นระหว่างผู้ประเมิน (Inter-rater reliability) พบว่า มีค่าเฉลี่ย 0.90 ซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับได้

8. แบบบันทึกการนิเทศและประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครู เป็นแบบบันทึกผลการสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู พร้อมกับเกณฑ์การให้คะแนนสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูฯ 5 ระดับ ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประเมิน IOC ระหว่างระดับคุณภาพและคำอธิบายคุณภาพของของเกณฑ์การให้คะแนนสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูฯ พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ จากนั้น ผู้วิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ทดลองใช้แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ฯ ในการตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ของครู 3 คน ๆ ละ 1 แผน จากนั้นนำคะแนนประเมินจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดมาหาค่าความเชื่อมั่นระหว่างผู้ประเมิน (Inter-rater reliability) พบว่า มีค่าเฉลี่ย 0.88 ซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การทดสอบทีแบบ Paired samples t-test และ ANOVA และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic analysis) 6 ขั้นตอน ตามแนวคิดของ Braun และ Clarke (2006) ดังนี้ 1) ทำความคุ้นเคยกับข้อมูล (Familiarization) 2) การเริ่มต้นสร้างรหัส (Coding) 3) การค้นหาแก่นสาระหรือธีม (Themes) 4) การตรวจสอบแก่นสาระ 5) การให้คำจำกัดความและตั้งชื่อ และ 6) การเขียนรายงาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวงรอบ R1D1

ผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการบริหารสถานศึกษาแบบการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า สภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.17, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.87) ปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.57, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.34) และความต้องการ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.13, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.88)

ผลการสำรวจความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการบริหารสถานศึกษาแบบการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.81, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.81) ด้านปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.06, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.22) และด้านความต้องการ อยู่ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ย = 3.94, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.56)

ผลการสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการบริหารสถานศึกษาแบบการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปรากฏผลดังต่อไปนี้

ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการการบริหารสถานศึกษาแบบการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษาดังนี้ มีความต้องการบูรณาการการศึกษาเพื่อการประกอบการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากเป็นเรื่องเดียวกัน เป็นทักษะที่ต้องฝึกเพื่อให้ผู้เรียนมีความเป็นผู้ประกอบการ เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ บนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับความสามารถ ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ทั้งนี้เริ่มต้นด้วยการพัฒนาบุคลากร ทีมงานให้เข้าใจ ปรับวิธีการทำงาน เรียนรู้เรื่องหลักสูตร วิธีการบริหารจัดการให้เหมาะสมตามช่วงวัยของผู้เรียน ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เช่น Start up ทำธุรกิจใหม่ สนับสนุนให้นักเรียนได้เริ่มธุรกิจด้วยตนเอง Block course ให้เป็นเรื่องที่เรียนได้ต่อเนื่อง และ Sandbox รองรับให้นักเรียนได้ทำทำแล้วไม่รู้สึกล้มเหลว นำไปสู่สังคมการประกอบการด้วยตนเอง มีการคิดค้นพัฒนา อาทิ การขายของออนไลน์ ใช้สื่อ Social การสร้างมูลค่าเพิ่ม การแปรรูป น้ำยาล้างจานมะนาว มะนาวดอง เป็นต้น นอกจากนี้

ยังจำเป็นต้องมีแหล่งเรียนรู้ เครือข่ายความร่วมมือในการขับเคลื่อน นำไปสู่เป้าหมายด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม จนเป็นวิถีชีวิตของนักเรียนและครูในโรงเรียน

ผู้วิจัยได้ยกร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน จากผลการประเมินคุณภาพของร่างรูปแบบฯ การบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คณะผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.44, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.83) ด้านความสอดคล้อง อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.48, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.76) ด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.60, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.55) ด้านความมีประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.60, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.55) เมื่อวิเคราะห์ภาพรวมทุกด้าน ร่างรูปแบบฯ มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.51, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.70)

ผู้วิจัยยกร่างคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประเมินคุณภาพของร่างคู่มือฯ พบว่า ด้านรูปเล่ม อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.80, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.45) ด้านเนื้อหา อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.88, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.27) ด้านการนำไปใช้ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.60, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.55) ในภาพรวมทุกด้าน ร่างคู่มือการใช้รูปแบบฯ มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.78, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.38)

จากนั้น ผู้วิจัยได้ออกแบบโครงการตามรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวคิด 5 โครงการ ดังนี้ 1) โครงการเตรียมความพร้อมและสร้างความตระหนักเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (AHA01) 2) โครงการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้การศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (AHA02) 3) โครงการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (AHA03) 4) โครงการการนิเทศภายในการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (AHA04) และ 5) โครงการการสร้างเครือข่ายความร่วมมือการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (AHA05) แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คนประเมินคุณภาพของแต่ละโครงการ พบว่า โครงการที่ 1 มีคุณภาพในภาพรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.45, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.78) โครงการที่ 2 มีคุณภาพในภาพรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.47, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.69) โครงการที่ 3 มีคุณภาพในภาพรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.50, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.66) โครงการที่ 4 มีคุณภาพในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.56, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.60) และโครงการที่ 5 มีคุณภาพในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.69, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.65)

ผลการวิจัยตามวงรอบ R2D2

จากการประเมินผลการใช้รูปแบบฯ ที่มีต่อการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครู และความเข้าใจแนวคิดการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครูและนักเรียน ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ก่อนเข้าร่วมโครงการและหลังเข้าร่วมโครงการตามรูปแบบฯ (คะแนนเต็ม 40 คะแนน)

การทดสอบ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	*t*	df	Sig
ก่อนเข้าร่วมโครงการ	22.00	4.203	8.401	6	.000**
หลังเข้าร่วมโครงการ	33.00	1.915			

ครูมีคะแนนเฉลี่ยความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหลังเข้าร่วมโครงการสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโครงการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 8.401$, $p < .05$) สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษาตามรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถทำให้ครูมีความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสูงขึ้นได้

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครู ณ ต้นภาคเรียน กลางภาคเรียน และปลายภาคเรียน

		N	Mean Rank	Sum of Ranks	Z	Asymp. Sig. (2-tailed)
กลางภาคเรียน-ต้นภาคเรียน	Negative Ranks	0a	.00	.00	-2.371b	.018
	Positive Ranks	7b	4.00	28.00		
	Ties	0c				
	Total	7				
ปลายภาคเรียน-ต้นภาคเรียน	Negative Ranks	0d	.00	.00	-2.371b	.018
	Positive Ranks	7e	4.00	28.00		
	Ties	0f				
	Total	7				
ปลายภาคเรียน-กลางภาคเรียน	Negative Ranks	0g	.00	.00	-2.371b	.018
	Positive Ranks	7h	4.00	28.00		
	Ties	0i				
	Total	7				

หมายเหตุ: a. กลางภาคเรียน < ต้นภาคเรียน b. กลางภาคเรียน > ต้นภาคเรียน c. กลางภาคเรียน = ต้นภาคเรียน d. ปลายภาคเรียน < ต้นภาคเรียน e. ปลายภาคเรียน > ต้นภาคเรียน f. ปลายภาคเรียน = ต้นภาคเรียน g. ปลายภาคเรียน < กลางภาคเรียน h. ปลายภาคเรียน > กลางภาคเรียน i. ปลายภาคเรียน = กลางภาคเรียน

ผลการทดสอบอันดับที่มีเครื่องหมายกำกับของวิลคอกซัน (Wilcoxon signed rank test) จะเห็นว่า ผลการประมวลค่า Asymp. Sig. เท่ากับ .018 มีค่าน้อยกว่า α ที่กำหนดไว้คือ .05 ดังนั้น ค่าเฉลี่ยคะแนนแผนการจัดการเรียนรู้ ปลายภาคเรียนสูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนแผนการจัดการเรียนรู้ของครู กลางภาคเรียนและต้นภาคเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนั้น ค่าเฉลี่ยคะแนนแผนการจัดการเรียนรู้ของครู กลางภาคเรียนสูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนแผนการจัดการเรียนรู้ของครูต้นภาคเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจกล่าวได้ว่า การบริหารสถานศึกษาตามรูปการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถพัฒนาสมรรถนะการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครูให้สูงขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ ANOVA คะแนนการนิเทศและประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครู ณ ต้นภาคเรียน กลางภาคเรียน และปลายภาคเรียน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 (n = 7)

	Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	9.342	2	4.671	476.853	.000
Within Groups	.176	18	.010		
Total	**9.518**	**20**			

ค่าเฉลี่ยของคะแนนการนิเทศและประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูที่เขียน ณ ต้นภาคเรียน กลางภาคเรียน และปลายภาคเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยจึงได้ทดสอบ Multiple comparisons คะแนนการนิเทศและประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ณ ช่วงเวลาที่ต่างกัน คือ ต้นภาคเรียน กลางภาคเรียน และปลายภาคเรียน โดยใช้สถิติ Scheffe ต่อปรากฏผลดังนี้

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์โดยใช้สถิติ Scheffe คะแนนการนิเทศและประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครู ณ ต้นภาคเรียน กลางภาคเรียน และปลายภาคเรียน (n = 7)

(I) time	(J) time	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig	95% Confidence Interval	
					Lower	Upper
ต้นภาคเรียน	2	-.953*	.053	.000	-1.09	-.81
	3	-1.626*	.053	.000	-1.77	-1.48
กลางภาคเรียน	1	.953*	.053	.000	.81	1.09
	3	-.673*	.053	.000	-.81	-.53
ปลายภาคเรียน	1	1.626*	.053	.000	1.48	1.77
	2	.673*	.053	.000	.53	.81

จะเห็นว่าค่าเฉลี่ยคะแนนการนิเทศและประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ณ ปลายภาคเรียน สูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนการนิเทศและประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ณ กลางภาคเรียน และต้นภาคเรียน ของภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนั้น ค่าเฉลี่ยการนิเทศและประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ณ กลางภาคเรียน ก็สูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนการนิเทศและประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ณ ต้นภาคเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจกล่าวได้ว่ารูปแบบฯ ที่พัฒนาขึ้นสามารถพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูตามแนวทางการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้สูงขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง

ตาราง 6 ผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนแต่ละหน่วยการเรียนรู้ของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบฯ

		N	Mean Rank	Suum of Ranks	Z	Asymp. Sig. (2-tailed)
หลังเรียน 1-ก่อนเรียน 1	Negative Ranks	0a	.00	.00	-4.832b	.000
	Positive Ranks	30b	15.50	465.00		
	Ties	0c				
	Total	30				
หลังเรียน 2-ก่อนเรียน 2	Negative Ranks	0d	.00	.00	-4.830b	.000
	Positive Ranks	30e	15.50	465.00		
	Ties	0f				
	Total	30				
หลังเรียน 3-ก่อนเรียน 3	Negative Ranks	0g	.00	.00	-4.841b	.000
	Positive Ranks	30h	15.50	465.00		

		N	Mean Rank	Suum of Ranks	Z	Asymp. Sig. (2-tailed)
	Ties	0i				
	Total	30				
หลังเรียน 4-ก่อนเรียน 4	Negative Ranks	0j	.00	.00	-4.834b	.000
	Positive Ranks	30k	15.50	465.00		
	Ties	0l				
	Total	30				
หลังเรียน 5-ก่อนเรียน 5	Negative Ranks	0m	.00	.00	-4.916b	.000
	Positive Ranks	30n	15.50	465.00		
	Ties	0o				
	Total	30				
หลังเรียน 6-ก่อนเรียน 6	Negative Ranks	2p	8.00	16.00	-4.480b	.000
	Positive Ranks	27q	15.52	419.00		
	Ties	1r				
	Total	30				

หมายเหตุ: a. หลังเรียน1 < ก่อนเรียน1, b. หลังเรียน1 > ก่อนเรียน1, c. หลังเรียน1 = ก่อนเรียน1, d. หลังเรียน2 < ก่อนเรียน2, e. หลังเรียน2 > ก่อนเรียน2, f. หลังเรียน2 = ก่อนเรียน2, g. หลังเรียน3 < ก่อนเรียน3, h. หลังเรียน3 > ก่อนเรียน3, i. หลังเรียน3 = ก่อนเรียน3, j. หลังเรียน4 < ก่อนเรียน4, k. หลังเรียน4 > ก่อนเรียน4, l. หลังเรียน4 = ก่อนเรียน4, m. หลังเรียน5 < ก่อนเรียน5, n. หลังเรียน5 > ก่อนเรียน5, o. หลังเรียน5 = ก่อนเรียน5, p. หลังเรียน6 < ก่อนเรียน6, q. หลังเรียน6 > ก่อนเรียน6 และ r. หลังเรียน6 = ก่อนเรียน6

ผลการทดสอบอันดับที่มีเครื่องหมายกำกับของวิลคอกซัน (Wilcoxon signed rank test) จะเห็นว่าผลการประมวลค่า Asymp. Sig. เท่ากับ .000 มีค่าน้อยกว่า α ที่กำหนดไว้คือ .05 ดังนั้น นักเรียนที่เรียนกับครูที่ได้รับการพัฒนาด้วยการบริหารสถานศึกษาตามรูปแบบฯ ที่พัฒนาขึ้น มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนแต่ละหน่วยการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ของครูที่ได้รับการพัฒนาด้วยการบริหารสถานศึกษาตามรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้สูงขึ้นได้

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันในการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะมีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่การปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษามาเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้ว ทำให้เกิดการรับรู้อย่างทั่วถึงและปฏิบัติในสถานศึกษาในระดับหนึ่งจนเกิดผลลัพธ์เชิงบวกต่อผู้บริหาร ครู นักเรียน ด้านการปฏิบัติที่เป็นเหตุเป็นผล มีความพอดีพอประมาณ และมีการวางแผนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี อย่างไรก็ตาม ระดับปัญหา และความต้องการเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับปานกลาง และมาก ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะถึงแม้จะมีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่การปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษาแล้ว แต่ผู้บริหารและครูยังขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาเพื่อการประกอบการและยังไม่ได้นำแนวคิดการศึกษาเพื่อการประกอบการลงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง เช่น การต่อยอดนำผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในสถานศึกษามาพัฒนาบ่มเพาะให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติและทดลองทำธุรกิจ ให้เกิดคุณลักษณะของความเป็นผู้ประกอบการที่สามารถสร้างรายได้ระหว่างการเรียน สิ่งนี้เป็นพื้นฐานสำคัญในอนาคตที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) ดังนั้น การเพิ่มพูนองค์ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาเพื่อการประกอบการและการนำแนวคิดการศึกษาเพื่อการประกอบการมาบูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นแนวทางสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำลงสู่การปฏิบัติจริงในสถานศึกษา

2. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คู่มือการใช้รูปแบบฯ และโครงการตามรูปแบบฯ มีคุณภาพจากการประเมินของคณะผู้เชี่ยวชาญ อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด คะแนนจากผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ได้สะท้อนถึงการยอมรับในคุณภาพของรูปแบบฯ คู่มือการใช้รูปแบบฯ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบดังกล่าว มีการออกแบบที่ชัดเจน สอดคล้องกับแนวทางการศึกษาเพื่อการประกอบการ และบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างสมบูรณ์และครอบคลุมทุกมิติที่เกี่ยวข้อง เช่น การบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ และการติดตามประเมินผล สามารถปรับใช้ได้กับบริบทของสถานศึกษาในพื้นที่ต่าง ๆ มีทรัพยากรที่สอดคล้องกับการปฏิบัติ เช่น การจัดสรรเวลา การพัฒนาศักยภาพบุคลากร และการสนับสนุนจากชุมชน โดยเฉพาะในชุมชนที่มีความหลากหลายทางเศรษฐกิจและสังคม มีโครงสร้างและแนวทางปฏิบัติที่สามารถดำเนินการได้จริงในสถานศึกษา มีประโยชน์ต่อผู้เรียนและสถานศึกษาในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียนและบริบทชุมชนและช่วยพัฒนาทักษะด้านการประกอบการและส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในตัวนักเรียน

3. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถพัฒนาครูมีความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสูงขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการจัดกิจกรรมผ่านโครงการเตรียมความพร้อมและสร้างความตระหนักเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (AHA01) เพื่อพัฒนาความรู้

ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับครู ด้วยการประชุม อบรม สัมมนา ศึกษาดูงานจากสถานศึกษาต้นแบบ เพื่อให้ครูเห็นแนวทางและตัวอย่างที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดย Ruskovara และ Pihkala (2015) พบว่า การอบรมเชิงปฏิบัติการสามารถช่วยให้ครูประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบการ อนึ่งปัจจัยสำคัญก็คือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาครูเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการศึกษาเพื่อการประกอบการและส่งเสริมให้ครูเกิดความเชื่อมั่นและกระตือรือร้นในการขับเคลื่อนการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการในตัวผู้เรียน (Ememe, Ezeh & Ekemezie, 2013)

รูปแบบฯ ที่พัฒนาขึ้นสามารถพัฒนาสมรรถนะการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครูให้สูงขึ้นได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารส่งเสริมให้ครูเกิดความตระหนักในความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ครูให้ความสำคัญในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ เริ่มจากการร่วมกันจัดทำหลักสูตรและหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้คำแนะนำและชี้แนะของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ นอกจากนั้นยังมีการติดตามผลการปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทำให้คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องผ่านโครงการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้การศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (AHA02) และโครงการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (AHA03) สอดคล้องกับ ชนัญญา สุขสมวัฒน์, สุวิมล ว่องวาณิช และชยุตม์ ภิรมย์สมบัติ (2563) ที่กล่าวว่า ครูผู้สอนถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการและมีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งครูผู้สอนต้องเตรียมตัวอย่างมากและทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (learning facilitator)

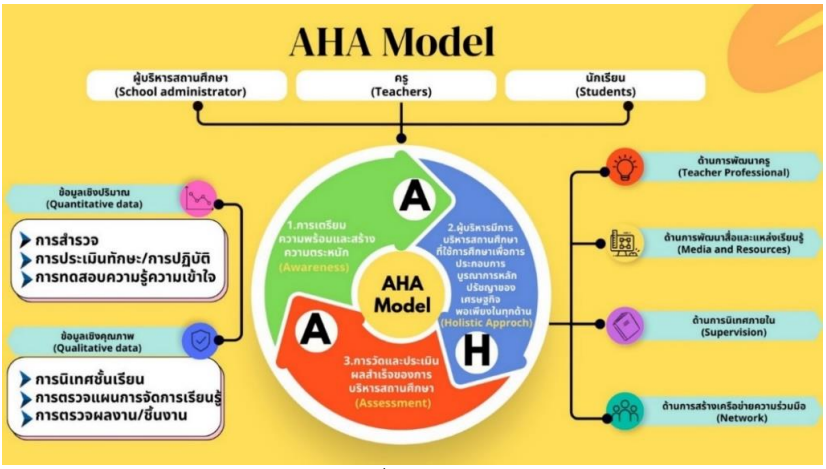
รูปแบบฯ ที่พัฒนาขึ้นสามารถพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครูให้สูงขึ้นได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาได้จัดให้มีการนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครูอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกระดับ อาทิ ครูแกนนำ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้งศึกษานิเทศก์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระบวนการการนิเทศ ติดตาม และการประเมินผลอย่างต่อเนื่องนี้ เป็นวิธีการที่จะช่วยพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐานในการพัฒนาอย่างแท้จริง การนิเทศติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดวัฒนธรรมของการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องด้วยวงจรคุณภาพ PDCA (Plan-Do-Check-Act) ในสถานศึกษา ทำให้ครูผู้สอนได้รับข้อแนะนำอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อปรับปรุงแก้ไขการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในครั้งต่อไปให้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของครูผู้สอน ทำให้ครูผู้สอนรับรู้ได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญ

และเอาใจใส่กับการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนเพื่อเป้าหมายที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วุฒิ วัฒนธนวุฒิ, ศักดิ์พันธ์ ตันวิมลรัตน์, นพดล เจนอักษร และประเสริฐ อินทร์รักษ์ (2561) ที่พบว่า การนิเทศติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามหลักสูตรของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนมีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนทักษะอาชีพได้

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถพัฒนานักเรียนให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสูงขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักสูตรและหน่วยการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พัฒนาขึ้น โดยครูผู้สอนมีการบูรณาการใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และมีการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น ฐานการเรียนรู้ทั้งภายใน และภายนอกห้องเรียน การจัดค่ายนักเรียนแกนนำ เพื่อให้นักเรียนฝึกคิดและฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง นอกจากนั้น หลักสูตรและหน่วยการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พัฒนาขึ้น โดยครูผู้สอนได้รับการตรวจสอบประเมินก่อนนำไปใช้จริงในห้องเรียนโดยคณะผู้เชี่ยวชาญที่มาจากหลายภาคส่วน เช่น ผู้ทรงคุณวุฒิจากมหาวิทยาลัย ศึกษานิเทศก์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นต้น และต้องมีการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของคณะผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้จริง ทำให้การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรและหน่วยการเรียนรู้ดังกล่าว สามารถพัฒนาความเข้าใจของนักเรียนเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้สูงขึ้น สอดคล้องกับ ชนัญญา สุขสมวัฒน์ และคณะ (2563) ที่กล่าวว่า สถานศึกษาควรมีการสนับสนุนให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ตนเอง วางแผนในการพัฒนาตนเอง ได้แสดงออกถึงความสนใจและความถนัดของตนเอง และส่งเสริมให้ผู้เรียนทำกิจกรรมนอกห้องเรียนตามความสนใจอย่างเหมาะสม

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากงานวิจัยนี้ คือ รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (EE-SEP Model) ที่ขับเคลื่อนด้วยขั้นตอนการบริหารสถานศึกษา 3 ขั้นตอน หรือ **AHA** กล่าวคือ Awareness, Holistic approach และ Assessment

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สรุป

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) แนวคิดและหลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) ขั้นตอนการบริหารสถานศึกษา (ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมความพร้อมและสร้างความตระหนัก (Awareness) ขั้นตอนที่ 2 ผู้บริหารมีการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ใช้การศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทุกด้าน (Holistic Approach) ขั้นตอนที่ 3 การวัดและประเมินผลความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาเพื่อการประกอบการ บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Assessment)) และ 4) การวัดและประเมินผล ที่พัฒนาขึ้นในงานวิจัยในมีคุณภาพและประสิทธิภาพในการพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครูและนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการตามรูปแบบฯ ได้ นอกจากนั้นยังสามารถพัฒนาสมรรถนะการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้และสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครูให้สูงขึ้นได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1) ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำแนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาโดยใช้แนวคิดการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

2) ครูผู้สอนสามารถศึกษาตัวอย่างหลักสูตรและหน่วยการเรียนรู้ตามแนวทางการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อปรับประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ในบริบทของวิชาห้องเรียนหรือสถานศึกษาของตนเอง

3) ควรใช้การศึกษาระยะยาว (Longitudinal study) เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นในระยะยาวอย่างต่อเนื่องหรือเพิ่มเครื่องมือเพื่อให้ผลการวิจัยมีความลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น เช่น การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participant observation)

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

ควรมีการศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาโดยใช้แนวคิดการศึกษาเพื่อการประกอบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในบริบทการศึกษาอื่น เช่น มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มบริหารงานวิชาการ โรงเรียนบ้านหนองมะแซว. (2565). *การสำรวจติดตามการประกอบการชีพของนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองมะแซว*. ศรีสะเกษ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *รายงานวิจัย การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education)*. พริกหวานกราฟฟิค.

ชนัญญา สุขสมวัฒน์, สุวิมล ว่องวาณิช และชยุตม์ ภิรมย์สมบัติ. (2563). แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการของนักเรียน: คราวน์ซอร์สซิ่ง. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา (OJED)*, 15(2), 1-14.

ทิศนา แขมมณี. (2559). *ถอดรหัสปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การสอนกระบวนการคิด*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นันทวดี พุ่มเกิด. (2562). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงสู่ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส. [ปริญญาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 7). สุวีริยสาส์น.

ปรียานุช ธรรมปิยา. (2557). *การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา (พ.ศ. 2549 - พ.ศ. 2557)*. ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง.

ภัทรวรรธน์ จีรพัฒน์ธนธร และสรศักดิ์ เชี่ยวชาญ. (2561). การศึกษาการเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมผู้ประกอบการ. *ศึกษาศาสตร์ปริทัศน์*, 33(2), 63-69.

วุฒิ วัฒนธนวุฒิ, ศักดิ์พันธ์ ตันวิมลรัตน์, นพดล เจนอักษร และประเสริฐ อินทร์รักษ์. (2561). การบริหารจัดการเรียนการสอนทักษะอาชีพในโรงเรียนการศึกษาภาคบังคับ, *ครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ*, 9(3), 240-248.

ศูนย์ขับเคลื่อนการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา. (2564). *การดำเนินการตามนโยบายขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ปี 2564-2565*. กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). *นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567-2568 และนโยบายระยะเร่งด่วน (Quick Win) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580. *ราชกิจจานุเบกษา*. (เล่มที่ 135 หน้า 8).

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579*. พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานศึกษาธิการภาค 1. (2561). *รายงานผลการประเมินสถานศึกษาเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่รับผิดชอบสำนักงานศึกษาธิการภาค 1*. สำนักงานศึกษาธิการภาค 1.

สำนักงานศึกษาธิการภาค 2. (2562). *รายงานผลการประเมินสถานศึกษาที่เข้ารับการประเมินเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่รับผิดชอบสำนักงานศึกษาธิการภาค 2*. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *แผนบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก.* สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.

Ememe, O. N., Ezeh, S. C., & Ekemezie, C. A. (2013). The role of head-teacher in the development of entrepreneurship education in primary schools. *Academic research international*, 4(1).

Gautam, M. k. (2015). Entrepreneurship Education: Concept, Characteristics and Implications for Teacher Education. Shaikshik Parisamvad. *An International Journal of Education*, 5(1), 21-35.

Johansen, V., & Schanke, T. (2013). Entrepreneurship education in secondary education and training. *Scandinavian journal of education research*, 57(4), 357-368.

Lackeus, M. (2015). *Entrepreneurship in education what, why, when, how*. European Commission: OECD.

Ruskovara, E., & Pihkala, T. (2015). Entrepreneurship education in schools: Emprirical evidence on the teacher's role. *The Journal of Educational Research*, 108(3), 236-249.